

PAPP LAJOS:

KERESZTÚT

(változatok az „Elmegyek, elmegyek...”
kezdetű népdal dallamára)

Elmegyek elmegyek

aszíattól a szélig
udvaron a faltól
el a kerítésig
s lépkedvén anyámmal
majd az iskoláig
Apámmal elmegyek
szerelmem házáig
Hullatja szirmait
a pipacs virága
Övéle indulok
magunk-udvarába
Aztán halványodik
búzavirág kéke
Amott a fákon túl
utam véget ért-e?

Hosszú útra megyek

ki hogy tegnap jöttem
voltam tollpihényi
az első örömben
Ki nevetni sírni
tanulatlan tudtam
Kavics gurulása
eddig-való utam
Szánom hosszabb útra
magamat magamnál
köröcskéző gyöngye
csak-én-igazamnál
Tudom hogy ez rendelt
s hozzám mért adósság
Amott a fákon túl
idegen az ország?

Hosszú út porából

az útnak szeléből
sár léssen a forrás
csöndesedéséből
el- és kifáradó
iramodásából?
Mi marad az ember
nagy akarásából?
Mi lesz a meggyújtott
sugaras szavakból?
A bennem támadó
vétlen sugarakból?
Melegük megmarad
ha vége a nyárnak?
Amott a fákon túl
fagy-virágok várnak?

Köponyeget veszek

ha már így adódott
Hogy útnak eredjek
mint parttól eloldott
csónak a vizekre
bizón magát-sorsát
Esteledvén elfogy
a fény mint a jóság
Vihar el ne érjen
döntögető széllel
s vervén jégostorral
villámos veszéllyel
Utak vándorának
kijut minden bajból
Amott a fákon túl
béke lesz a zajból?

Búval és bánattal

tarisznáznak engem
szeretetlenül is
akiket szerettem
Mások takargatnák
szemem hogy ne lássak
ha utamba vesztő
sötét gödröt ásnak
Fékeim ledobtam
égő tüzet ettem
forrásvizet ittam
de megkönnyebbedtem!
Nem tudok már várni
időm sincs pihenni
Amott a fákon túl
lehet tovább menni?

Kizsinóroztatam

a földet hol állok
Birtokom végül egy
kicövekelt árok
Földdől szelídülnek
testemből a mérges
élek minden által
mi belőlem éled
Látható lesznek egy
láthatatlan ágyon
kívül téren-lélen
időn s fényen-árnyon
A végső bizonyosság
tenyerében alszom
Amott a fákon túl
ki örzi meg arcom?

Sűrű könnyeimmel

ki lát vad esőkben
ki hall majd nevetni
mikor nyit köröttem
zöld ajtóit tárva
a feltámadt élet?
Voltam-e ki ha már
nincs is tovább élhet?
Marad-e belőlem
mint dalból a dallam
egy hangnyi emlék a
világ-zúrzavarban
tettem-e csak egy szót
a minden-beszédhez?
Amott a fákon túl
mit mond aki kérdez?

Kigomboztattam

ez útikabátot
poroszká kedvemben
vígán dudorászok
Ha itt-ott megállok
parton erdőszélen
megfürdöm százszor is
a patakozó szélben
Akaratom erőm
immár törhetetlen
Kicsinyes pörökből
magamat kivettem
Amott a fákon túl
dalom megteremne?
Szög jaj ne fúródjon
két kitért kezembe

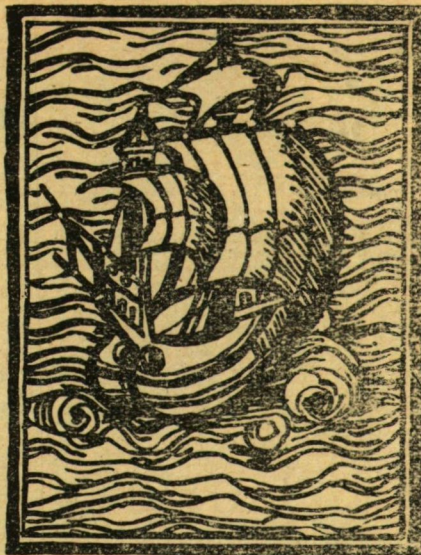
Rigai vendégség

Persze nem mindenki a TV rabja, különösen a fiatalok nem. A fiatalok Rigában is fiatalok. Tanulnak, dolgoznak, lelkesednek, vitatkoznak, szeretik és hallgatják a legmodernebb tánczenét és a klasszikusok közül főként Chopint, szeretnek és csalódnak, hogy újra szeret-hessenek. A hosszú haj és a farmer ugyan nem divat, de ez a fiatalságukból úgy hiszem semmit nem von el. Izlésesen öltözködnék. Különösen a lányok. A karcsú, szőke, gyönyörű arc-bőrű lányok, akiket a szépségük ön-magában is rendkívül elegánssá öltöz-tet. Úgy a fiúk, mint a lányok közös tulajdonsága, hogy nagyon sokan ta-nulnak közülük. A két és félmillió lakosú Szovjet-Lettországban ötven-ezer középiskolása és harmincötezer egyetemi hallgatója van. Csupán a rigai műszaki főiskolán hétezer hall-gató tanul, érdekes, hogy ennek 40%-a lány. A tanulmányi követelmények ma-gasak és ezt — a bukási arányból kö-vetkeztetve — a lányok bírják job-ban. A fiúk szerint súlyos tévedés len-ne azonban ebből messzemenő követ-keztetéseket levonni.

Nagyon tetszett az a lelkes, átgon-dolt és eredményes tevékenység, aho-gyan a Komszomol bizottságok küz-denek az ún. szakbeszűkülés ellen. Véleményük szerint a szakbeszűkülés veszélye nem a tanulmányi követel-mények tömegéből, hanem a lustaság-ból fakad. Collégiumi Artium szerű formában foglalkoznak esztétikával, etikával, zenével és népművészettel. A népművészet szeretetét külön is hangsúlyoznom kell. Az általános is-kolás apróságoktól a diplomázó egye-temistákig mindenütt találunk alkalmat arra, hogy megismerkedjenek a lett, az orosz, a litván, az észti népdalokkal, táncokkal és azután ezeket is-kolában, üzemben, ünnepségen, bará-ti összejövetelen éneklük, táncolják. Gyakran kimennek a város mellett levő Skansenbe, a skandináv nevű sza-badtéri partmúzeumba, amely a letűnt évszázadok népi építkezésmódját ősz-szegyűjtve mutatja be, és ott az év-századok hangulatában elnótáztatnak. Az egyetemisták egy-egy sikeres vizs-ga után mindig kimennek a Skansen-ba, persze némi alkohol társaságában. Kérdezték nálunk, hogy ünneplik az egyetemisták a sikeres vizsgát. Em-bere válogatja — mondtam, az alkohol és a nótá nálunk is elfogadott forma, de Skansenünk nincs.

Tulajdonképpen rendkívül ké-zenfekvő, mégis a meglepetés erejével hatott, hogy a hét ri-gai felsőoktatási intézmény hallgatói szoros kapcsolatot tartanak egymással. Például gyakran, minden szervezés nélkül, az érdeklődésnek megfelelően látogatják egymás — főként tudománnytörténeti témájú — előadásait, a különböző Komszomol-rendezvényeket, de gyakori vendégek egymás klubjai-ban is.

És még valamit az egyetemistákról. Hasonlóképpen, mint nálunk, nem sok szabadidővel rendelkeznek. Ennek el-lenére ők is találhatnak lehetőséget egyé-ni programokra, amikor annak szüksé-gét érzik. Csak el kell látogatni az egyetemi klubokba, színházakba, mo-

zikba, megfelelő diszkrécióval alko-nyattázt az óvárosba a szerelmesek városszerte tiszteletben tartott bíro-dalmába, vagy a házasságkötő terem-be, ahol havonta egy-két egyetemista házasság mindig megkötetik...

A múlttal, a régivel kezdtem, a maival, a fiatalokkal fejezem be, akik éppúgy szeretik váro-sukat, mint az idős rigai lokálpatrióta, aki az express folyosóján beszélt oly büszke örömmel az ősz városról, ahol minden megvan, aminek egy főváros-ban lenni kell. Csak zaj, rohanás, tü-lekedés nincs. A nyolcszázezer nyu-galmat kedvelő, békés, barátságos la-kos nap, mint nap családias hangula-tú, harmonikus „kisvárossá” varázsol-já Rigát. És ez a harmónia tulajdon-képpen a város igazi szépsége, az ide-gen vendéget megragadó varázsa.

DR. MÉSZÁROS REZSŐ

Színfoltok Tanzániából

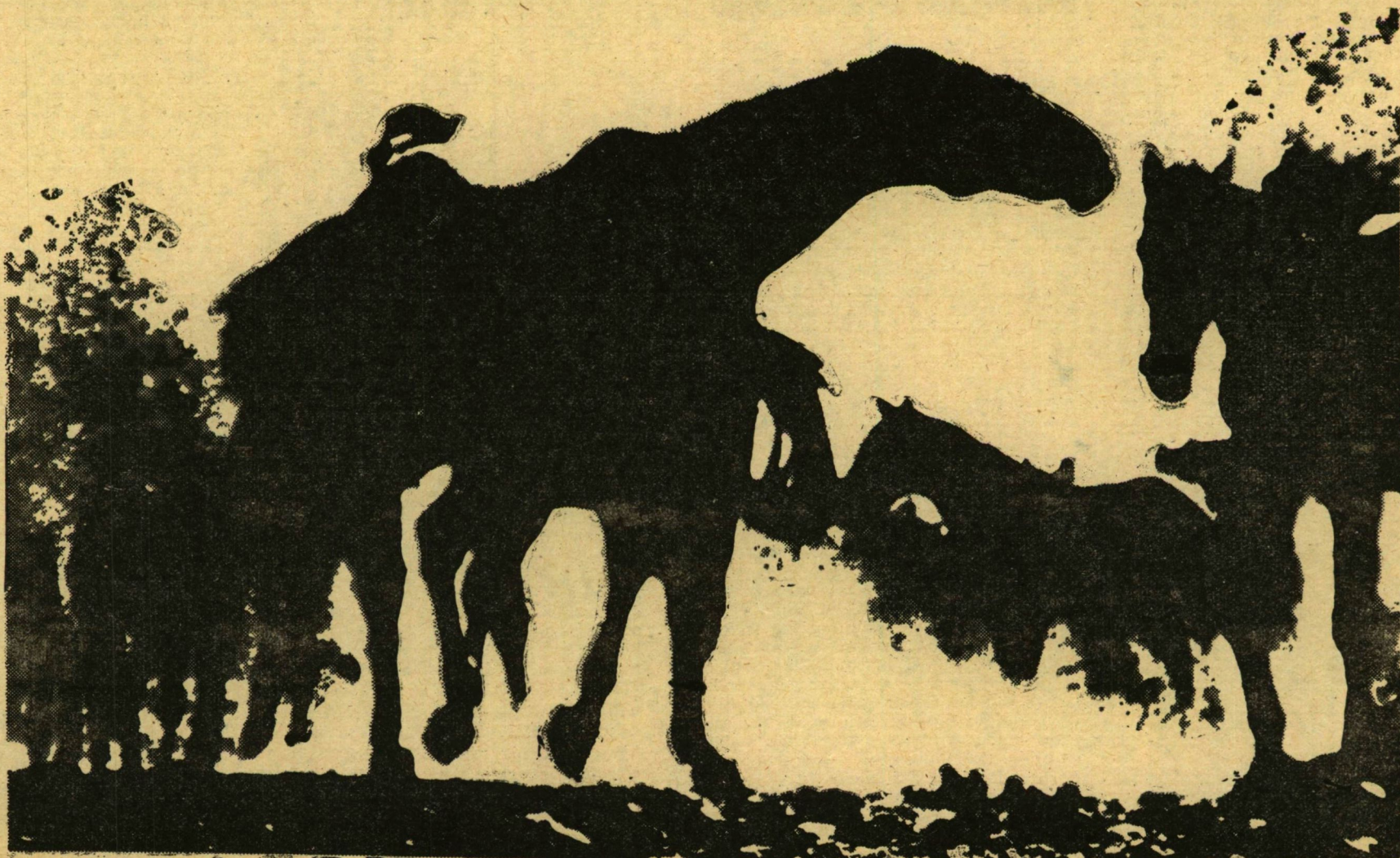
Tanzániában az emberek élete sok tekintetben más és számunk-ra sok érdekesség és furcsaság van. Nem szabad azonban elfe-lejtenünk, hogy a környezet, a körülmények, történelmi fejlett-ségi fok szintén más és ezeket figyelembe kell venni. Ezek kö-zül néhányat szeretnék megemli-teni.

NEMZETTÉ VÁLÁS Tanzániában is, mint sok volt gyarmati területen, a törzsi társadalmi szervezetség most van felbomlóban és az egységes nemzet kialakulóban. Rendkívül nehéz és hosz-szadalmas folyamat a tanzániai 120 kü-lönböző törzset, eléggé eltérő nyelvvel, szokásjoggal, szokással stb. integrálni, összekovácsolni egy nemzetté. Ezt a célt szolgálja sok minden, s ezek közül né-hányat megemlítek. Az csak természe-tes, hogy a pénzekben (tanzániai shil-ling) Nyerere elnök képe van, min-den közhivatalban és boltokban, mühe-lyekben, gyárakban az ő képe és az al-elnökök képei. Sőt Ugandában és Ke-nyában láttam, hogy színes férfi ingek

(Folytatás a 11. oldalon)

LOVAK

Szávay István
fotografikája

Sej, a mi lobogónkat...

„Papok, katonák, polgárok után így lettünk végre mi hű meghallói a törvényeknek; minden emberi mű értelme ezért bűb mibennünk, mint a mélyhegedű.”
(József A.: A város peremén)

AZ ÉVFORDULÓK időszakát éljük. Községeink, falvaink, városaink az 1969. szeptember 23. és 1970. április 4. közötti több mint félszáz év időszakában egymás után ünneplik felszabadulásuk 25 esztendő jubileumát. 1970. április 4-én pedig egész népünk ünnepli majd azt a sorfordulót jelentő győzelmet, melyet a szovjet hadsereg aratott a Magyarországot megszállva tartó német fasiszták és legeszevesettebb magyarországi kiszolgálóik felett. Az elsőként felszabadult magyar városok között volt hazánk nagy történelmi múltú városa Szeged is, melyet 1944. október 11-én szabadítottak fel a szovjet csapatok. Most amikor a 25. éves évfordulóról a Szegedi Egyetem is *ünnepi számmal* emlékezik meg, *szívesen teszsek eleget* annak a *megtisztelő kérésnek*, hogy *felidézzem e korszakváltás parancsoló szükségességének, új társadalmi rendünk születésének, kialakulásának — az úgynevezett „hőskor”-nak néhány mozzanatát.*

Ismeretes, de a mai fiatal nemzedék számára talán legmegrendítőbben mégis a népi írók szociográfiai műveiből ismerhető meg, hogy a magyar nép milliói milyen embertelen viszonyok között éltek. Különösen nehéz volt a szervezkedés minden lehetőségétől megfosztott uradalmi cselédség és béresek sorsa. A tanyavilág rengetegében és az uradalmakban a béres, a cseléd szinte már elszemélytelenedett. Lelki üdvükre a csendőrvigyázott leghathatósabban.

E réteg gyermekei ha elvétve be is kerültek a középfokú iskolába, a huzamosabb továbbtanulás biztosításának minimális előfeltétele volt a kitűnő, vagy esetleg jeles rendűség, mert az tandíjmentességgel, vagy csak minimális tandíjjal járt. Természetesen emellett elkerülhetetlen volt a „nehézféjű” osztálytársak, vagy egyéb ostobák instruálása, nyáron kötelező a sokszor igen nehéz fizikai munka. De még így is számtalanszor keletkezett konfliktus a középiskolába járó szegénygyerekek és szülei között.

Mégis ezek az egyszerű szülők nagyon nagy emberi-, erkölcsi tetteket vittek véghez amikor beiratták gyerekeiket a magasabb iskolába, hiszen ezáltal megkockáztatták azt az eshetőséget is, hogy „nadrágos-jelölt” fiuk esetleg — mint sokan tették — nem ismeri majd meg később szüleit. A magasabb szintű tanulmányok befejezéséhez mindezek mellett sokszor kevések bizonyult a fáradhatatlan néptanítók, a tehetséges szegénygyereke-

ket támogató tanárok, papok segítsége, személyes adományai, vagy egyéb jótékonsági akciókból eredő juttatások. A Horthy-rendszer csak a pusztulása előtti néhány évben folyamodott a többé-kevésbé rendszeres tehetségmentéshez, de a rendszer fennmaradása szempontjából ennek körülbelül annyi értelme volt csupán, mint annak az ígéretnek, hogy minden kilőtt szovjet tank után öt hold földet kap majd a „nincstelen János”...

Ahhoz, hogy a kétkezi dolgozók gyerekei társadalmi mértékben válhassanak értelmiségiekké, a fennálló szociális struktúra forradalmi átalakítása volt szükséges.

A „fent” és „lent” levők között feloldhatatlan volt a bizalmatlanság. Ugyanígy volt ez a nagy dolgokkal kapcsolatos gondolkodásmód tekintetében is. Míg a hivatalos szajkózás minduntalan ismételtegette: „Extra Hungariam, non est vita”, addig százazrek éheztek. A *társadalmi helyzetet és az érdekeket tekintve bizony két Magyarországgal létezett itt*. Míg a hivatalos körök még 1944. szeptemberében is német győzelemről beszéltek, addig például a szentesi kubikusok a kecskeméti repülőtéren, amely „hadiüzem”-nek számított és fasiszta német parancsnokság alatt állott — már 1944 májusában természetes magabiztossággal „jósolták” nekem — aki akkor közöttük dolgoztam —, hogy össze itt lesznek a szovjet csapatok és azok majd újra kinyitják a gimnáziumot.

A MÚLTBAN ELNYOMOTT munkás- és paraszt apák társadalmi felelősségüket érző fiait szociális helyzetük és osztályélményeik eleve arra predesztinálták, hogy aktív résztvevői legyenek a kibontakozó népi demokratikus rendnek.

A felszabadulás felszínre hozta nemzetünk összes akkori sorskérdését. Először is meg kellett értenünk, hogy mi is történt és ami történt miért így történt. Újra kellett értékelnünk a magunk számára is a nemzet, a nép fogalmát, e kettő összefüggését, meg kellett fogalmaznunk a magunk számára is azt, hogy mi a magyar nemzet és nép valóságos szerepe és helye Európa eme térségében. *Magyarázatot kellett találnunk arra, hogy hogyan történhetett meg az, hogy a nemzet testéből kitéptek és elpusztítottak százezreket, hogy tegnapai osztály- és párttársaink számunkra akkor még egyáltalán nem érthető gyilkos örvöngés következtében nem lehetnek közöttünk.*

A feladat az volt, hogy — a ma már eléggé közkeletű fogalmazással élve — elinduljunk és másokat is segítségünk elindulni a Duna-völgyi népek relációjában is érvényesülő „népben-nemzet”-ben való gondolkodás útján.

A SORSDÖNTŐ PROBLÉMAK megoldásához, az osztályhelyzet és osztályélmények tudatosításához a marxizmus—leninizmus és a társadalmi gyakorlat nyújtott segítséget. *A marxizmus—leninizmus e nemzedék számára új világnézet erejével hatott, akkor egyáltalán nem volt még „divat” a mar-*

rizmus, hanem ténylegesen vezérfonállá vált mind a társadalmi élet jelenségei, mind pedig a társadalmi viszonyok terén való eligazodás tekintetében.

Az 1945—49 közötti népi származású egyetemi hallgatók és középiskolások igen jelentős de minden esetre legontudatosabb részének ez az eszmei fejlődése és társadalmi tevékenysége a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége (NEKOSZ) mozgalom keretein belül ment végbe.

A népi kollégiumi mozgalom bölcsője az 1940-ben alakult baloldali parasztfiatalokat összefogó Győrffy István karcagi születésű kiváló néprajztudósunk nevét viselő Győrffy kollégium volt. E kollégium hamarosan kapcsolatba került a magyarországi ifjúkommunista mozgalommal s tagjai a háború időszakában jelentős antifasiszta akciókat hajtottak végre. A Győrffy kollégium kezdeményezése nyomán és a Magyar Kommunista Párt döntő támogatásával indult útjára a népi kollégiumi mozgalom, mely 1948-ben már mintegy 160 kollégiumi egységben tízezer nyi kollégistát, főleg paraszt- munkás- és értelmiségi fiatalat tömörített. A NEKOSZ-mozgalom hiteles történetének megírása és eszmei arculatának pontos megrajzolása (pozitív vonásainak és jócskán meglevő főleg felsőszinten érvényesülő fogyatékoságainak elemzése) mind ezideig még nem történt meg. Természetesen minden tudományos értékű véleményalkotás igénye — és az adott keretek között lehetősége — nélkül e sorok írója csupán a NEKOSZ-mozgalomhoz fűződő enlékei néhány mozzanatát idézheti fel.

A népi kollégiumi mozgalom évszázados magyar művelődésügyi intézményt, a kollégiumi hagyományt elevenítette fel. A három részre tépett Magyarország időszakában keletkezett, haladó plebejus értelmiséget formáló debreceni, sárospataki, kolozsvári, gyulafehérvári, nagyenyedi kollégiumok a magyarországi reformáció bástyájaként a nemzeti függetlenség és kultúra gondolatának és a magyar nyelvnek védelmezői lesznek. *E kollégiumok belső életét a demokratizmus jellemezte és az autonómia alapján szerveződtek.*

A Győrffy és a későbbi népi kollégiumi mozgalom az antifasiszta ellenállás majd a népi demokratikus rend kialakulásáért vívott országos küzdelem viszonyai között jött létre és működött. *A népi kollégiumi mozgalom fő célja, a nép ügyéhez hű szocialista népi értelmiség kinevelése volt. Emellett a népi kollégisták részt vettek a korabeli igen éles osztályküzdelmekben, így pl. a földosztásban, a választási küzdelmekben, segítve a Kommunista Párt és a Nemzeti Parasztpárt baloldalának küzdelmeit.* Középiskolás szinten ők lettek az iskolán belüli demokratikus és szocialista átalakulás hódvái, zászlóvivői. A középiskolai önképző körök diákbizottságok rendszerint az ő vezetésük alatt állottak. A korabeli tanári karok legértékesebb tagjai — ha nem is értették teljesen a kollégisták eszméit —, megbecsülték ezeket a fiatalokat, mert általában ők voltak az iskolában a legjobb tanulók,

tevékenységüket tiszta eszközökkel folytatták: Nyíltan kiálltak meggyőződésük mellett. A tanárok megérezték bennük a saját cselekedetükbe vetett hitüket, Érezték, hogy e fiatalok a ruginél magasabb rendű szabad emberi közösség kialakításáért küzdenek. A kollégisták diáktársaiknál általában messzebb láttak, amit annak köszönhetek, hogy tehetségük és a történelmi helyzet összetetlálkozott.

A NÉPI KOLLÉGIUMOKON belül igen fejlett volt a demokratizmus, s a tagok magasfokú önállóságra nevelték egymást. Eszmei érdeklődési körük természetesen főleg a marxista társadalomtudományok felé fordult. A pesti kollégiumokba, elsősorban a Győrffy-re rendszeresen ellátogattak a legnevesebb marxista és más haladó politikusok, írók és tudósok, akik előadásokat tartottak az akkor legaktuálisabb kérdésekről. De középiskolás szinten is *igen intenzíven folyt a marxizmus klasszikusainak s Révai József, Rudas László, Lukács György írásainak, a népi írók műveinek tanulmányozása.*

A szocialista szellemű formális mellett a kollégiumoknak rendkívül fontos szűkebb értelemben vett szociális szerepük is volt, hiszen a kollégisták a bentlakás mellett, ellátást is kaptak.

A kollégista lét kialakította az úgynevezett NEKOSZ-öntudatot, amely leszámítva az egyes anarchikus jellegű rossz értelemben vett avangardista vonásokat, lényegében forradalmiságot jelentett.

A kollégisták mély népszerűetből származó hazafisága ötvöződött a szovjet és a többi szomszédos nép őszinte megbecsülésével. Ez kifejeződött indulóikban, dalaikban, kulturális műsoraikban és egyéb fellépéseikben.

Az akkori időkre jellemző forradalmi romantikát táplálták a rendezvények. Felejtethetetlenek voltak pl. az 1948-as fővárosi centenáriumi ünnepségek, melyeken a kollégisták ezrei vettek részt. De megemlíthetjük a művelődéssel, és önműveléssel egybekapcsolt balatoni táborozásokat.

A fordulat éve, az iskolák államosítása, és általában a kultúrforradalom kibontakozása után a NEKOSZ-mozgalmat nem lehetett tovább fenntartani az addigi keretek között. *A kollégiumi mozgalmat azonban nem kiterjesztették, hanem mint ismeretes a Rajk-per kapcsán súlyosan megvadászták. A NEKOSZ 1940-ben megszűnt, s a kollégiumok helyett diákszállók alakultak. A kollégiumi eszme házáinkban csak az utóbbi években kezd újra kibontakozni.*

A HAJDANI SOK TÖRTÉNELMI vihart látott és katalizmat átélt népi kollégisták zöme ma a szocialista értelmiség értékes részét alkotja. Igaz eszméit ma sem tagadta meg, legfeljebb csak a társadalmi viszonyok gyökeres szocialista átalakulása közepette, s az egyéni emberi tapasztalatok elmélyültebbé válása folytán a költővel együtt vallja: „...dolgozni csak pontosan, szépen, / ahogy a csillag megy az égen, / úgy érdemes.”

VASS ISTVÁN

(Folytatás a 10. oldalról)
első és hátsó részén az ugandai, ill. kenyai elnök nagy arcképe volt. Igaz, Tanzániában ingre, ruhára nem engedték az elnök képét festeni. Azonban ez a személyi kultusz rendkívül progresszív és szükségszerű. Nyerere elnök rendkívül tehetséges és népszerű vezető, döntéseiben a népre támaszkodik, örökké járja az országot, a szó teljes értelmében együtt él a néppel. Az elnök egyben nemzeti hős, vidéki tanítóként, a TANU nevű haladó párt szervezője, majd később vezetőjeként küzdött a függetlenségért. Hősi kultuszát még fokozta, amikor 1967-ben az Aruska-i nyilatkozatban megindította a gyárak és a föld államosításának valóban a nép érdekeit szolgáló folyamatát és a harcot az afrikai újgazdagok lassan kialakuló rétege ellen (gazdagodó miniszterek és más állami tisztviselők ellen), pl. pártvezető nem lehet gyár-résztvényes, vagy bérbeadott ház tulajdonosa.

A nemzeti önérték, büszkeség felkeltésének és ápolásának sok változatos formája — egységes tanzán himnusz eljátszása — pl. még a mozielőadások előtt is, népi táncok táncolása iskolákban, sajátos nemzeti ruhaviselet kialakítása (divatszoknyák eltélése), harc a nyugati divat ellen (pl. miniszoknyák eltélése), kiállítások szervezése. Érdekes és igen jellemző a dalok és táncdalok esete. Igen sok dal Nyereréről, vezetőkről, tetteikről szól, és más, más afrikai vezetőkről, pl. Lumumbáról, és ezek nagy része táncdal is. Egyébként fantasztikus módon imádnak táncolni. Láttam olyan öreg anyókat, hogy egyébként alig tudott járni, de olyan ekstázisban ropta a táncot, hogy az szinte csodálatos volt.

A NŐK HELYZETE Ennek a kérdésnek különös jelentősége van általában a volt gyarmatokon, és így Tanzániában is. Maga az elnök igen sokszor foglalkozik beszédeiben e témával, és megemlíti, hogy a hagyományos törzsi társadalomban a nő egyfajta alacsonyabbrendű lény és e területen úgy látszik igen merev a felfogás és lassú a változás. Hát először is sok törzsnél az a szokás, hogy szinte csak a nő dol-

gozik, kapával műveli (40—50 C° hőség, 98% páratartalom) napi 8—10 óráig a földet, hátán a gyerekekkel, vizet cipel átlag 5—10 km-ről és az összes teherszállítás az ő fején történik. A férjüramék sok esetben, bár csökkenő mértékben, fa hűsében komakkal izsogatják a helyi italt, vagy a terhet cipelő asszony mellett majdnem üresen sétálnak. Nos, ezt ostorozza az elnök és ez a kép változik is, de talán nem elég gyorsan. Ez nem egyszerűen lustaság kérdése, ez a szokás és a szokások, egy nagymértékben ezeken alapuló társadalomban hosszú idő alatt változtathatók meg. Amellett, hogy a munka aránytalanul nagy részét a nő végzi, szinte minden 1 vagy 2 évben egy-egy csemetét szül. Nagyon csinosak az afrikai nők (mi talán itt nem látunk sokat belőlük és ezért lehetnek hamis képeink). Igaz, nagy részüknek 1—2 cm-es göndör hajuk van, de itt volt első meglepetésem, ezzel a rövid hajjal is tudnak legalább annyit bibelődni, mint nálunk a sokkal hosszabbal. Különösen a nőknél — igaz, hogy mindenütt egyformák, csak a bőrszín (mert erős az öröknári napsütés) különbözik, ugyanolyan központi kérdés náluk is a tettszeni vágyás, a férfinem vonzása mint nálunk.

Szóval, bármennyire is csinosak a nők, 15—20 év körül, a sok munka, a 8—10 gyerek szülése, 30—35—40 éves korukra bizony eléggé megviseli őket. Óriási gyermekkultusz van, a mamák akkor büszkéek, ha egész gyermekcsereg nyüzsg körülöttük, s még azt is megteszik, hogy beállnak második, harmadik stb. feleségnek, csakhogy gyerekük legyen.

A TÖBBNEJÜSÉG elég elterjedt, hogy egy férjnek több felesége van — ez jogilag, erkölcsileg is elfogadott dolog. Egyre többen foglalkoznak ezzel a kérdéssel és ezt is különböző fórumokon vitatják. Végighallgattam egy érdekes „kerekasztal beszélgetést” a rádióban, 4 nő és 1 férfi vett részt ezen. A négy nő tökéletesen beszélt angolul, városiak és igen valószínű, hogy értelmiségiek, vagy azok feleségeik voltak. És itt jön a meglepetés, a négy nő közül 3 a többnejűség mellett és csak egy ellene foglalt a vitában állást. A férfi „természetesen” igen harcosan a több-

nejűség mellett foglalt állást. Azért írom „természetesen”, mert az ottani körülményekre gondolok, ez nálunk nagyon is nem lenne természetes (legális értelemben legalábbis). Mik voltak az érvek — az egyik, állítólag 4—5-ször több a nő, mint a férfi, a másik, miért ne legyen a Marinak is ugyanolyan „joga” a Győzőhöz, mint amilyen Ilonkának és Terinek már van, elvégre egyenjogúság kell, hogy legyen!

Volt egy érdekes vitám, beszélgetésem az egyik hallgatómmal, egy jógással. Miért lepódtok meg a többnejűség hallatára, veti fel a kérdést, hiszen nálatok is van! Csak ti bonyolultabb vagytok, van egy legális (jogszerű) és van több illegális, mert mit jelentsen sok férjnek az a hő vágyakozása 2—3 napos vidéki kiszállás, különböző ürügyek a szomszéd városokban, egyedüli beutalók stb.

Különben is — folytatta — egy bizonyos értelemben a mi megoldásunk „humánusabb”, mert, ha valakinek itt a felesége kissé idősebb lesz, 4—5 gyerek után nem olyan üde, mint 17—19 éves korában — sokszor még az asszony ösztönzi, „végy fiam magadnak még egy feleséget” — így aztán a férj megtartja a „hervadó” asszonyát is. De mi van nálatok? Kopaszodó, pocakosodó, 50 körüli igazgató úr, hirtelen felfedezi, hogy a 20—25 éves házasságuk és eredménye, 2—3 érettségiző korú fia-leánya mellett a felesége bizony nem olyan üde, mint a 18 éves Mancika, az új titkárnő. És mi történik, az igazgató úr válik, mert a felesége nem tudott lépést tartani, elhanyagolja magát stb., stb. És a mi emberünk szerelemből (igazi) Mancikát akarja elvenni — a másikat pedig eldobja. Nos, ez nem valami humánus, fejezte be tökéletes helyzetelemzését. Lehet, hogy filozófiai-etikai felkészültségemmel volt a baj, de megint csak nem tudtam ellenérvet, csak igazat kellett adnom.

KÉT ÉVET TÖLTÖTTEM Afrikában — nem bántam meg, sőt a legmerészebb vágyam visszamenni és találkozni barátaimmal, volt diákjaimmal.

DR. MAYER LÁSZLÓ

Béke tanszék?

A FENT NEVEZETT természetesen nem tényleges tanszéke egyik szegedi felsőoktatási intézménynek sem. Inkább csak amolyan címzetes — hallgatók által — fogadott gyereknek nevezhetnénk.

Néhány éve alakították át kiskocsmából bisztróvá. Igaz, most nem annyira kényelmes, mint kocsmakorában volt és hangulatosnak is csak nehezen lehetne nevezni, de a hallgatók így is kedvelik. Szemben van a főiskolával. A szünetekben is át lehet szaladni egy kávéra, ösztöndíjosztás után és a lukas órákban pedig még egy-egy üveg sörhöz is hozzájuthat a hallgató, nem is drágán.

Viszont az egésznek van egy nagy baja. Mint kocsmahangulatosabb és kényelmesebb is volt. Node sebai, gondolnánk, a bisztróság kárpótolja vendégeit kulturáltabb mivoltával, tisztaságával stb., stb., stb.

A SZÁMÍTÁSBA azonban hiába csúszott. A vendégek közt mindig akadnak jónéhányan piszkos munkaruhában ülve, tornyosuló sörös vagy röviditalos poharak mellett hangoskodva. Sokakat érinthet ez kellemetlenül. Főleg talán azokat, akik itt szeretnék átnézni jegyzeteiket a következő órára. A bisztró természetesen nemcsak a főiskolásokért és egyetemistákért van, de mindez a kulturált vendéglátás követelményeibe is ütközik. Talán jó lenne finoman tudtára adni egyes látogatóknak, hogy a piszkos munkaruha még egy bisztróban sem megfelelő viselet, és a hangoskodókat is hasznos lenne csendre inteni.

Sz. I.